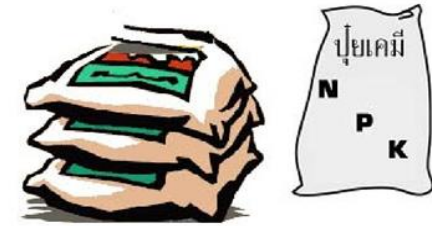

การประเมินผล

โครงการธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ปี 2559

ปัญหาดินเสื่อมโทรม

เกษตรธรรมชาติ เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์

นโยบายรัฐบาล : ธนาкарสินค้าเกษตร

กรมพัฒนาที่ดิน

โครงการธนาการปุ๋ยอินทรีย์

การดำเนินงานโครงการธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

1. คัดเลือกเกษตรกร

2. จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ & คณะกรรมการดำเนินงาน

3. อบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน

4. บริหารจัดการธนาคาร

ธนาคารปุ๋ยหมัก

ธนาคารปุ๋ยหมัก

การฝากวัสดุผลิตปุ๋ยหมัก	การแลกเปลี่ยนเป็นปุ๋ยหมัก
- ชีวัว 1 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 2 กิโลกรัม
- ชีพญู 1 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 2 กิโลกรัม
- ชีไก่ฟาร์ม 1 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 2 กิโลกรัม
- ชีไก่แกลบ 1 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 1 กิโลกรัม
- ฟางข้าว 3 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 1 กิโลกรัม
- เปลือกมันสำปะหลัง 10 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 1 กิโลกรัม
- กากอ้อย 10 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 1 กิโลกรัม
- เศษใบไม้/เศษหญ้าแห้ง 10 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 1 กิโลกรัม
- เศษใบไม้/เศษหญ้าสด 20 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 1 กิโลกรัม
- ใบอ้อย/ยอดอ้อยสด 20 กิโลกรัม	- ปุ๋ยหมัก 1 กิโลกรัม

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

ธนาคารน้ำหมักชีวภาพ

ธนาคารน้ำหมักชีวภาพ

การกำจัดวัสดุผลิตน้ำหมักชีวภาพ	แลกเปลี่ยนเป็นน้ำหมักชีวภาพ
- ผักกินใบ จำนวน 16 กิโลกรัม	- น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 10 ลิตร
- ผักกินผล จำนวน 16 กิโลกรัม	- น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 10 ลิตร
- ผลไม้ดิบ-สุก จำนวน 16 กิโลกรัม	- น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 10 ลิตร
- ปลา จำนวน 12 กิโลกรัม	- น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 10 ลิตร
- หอยต่างๆ จำนวน 12 กิโลกรัม	- น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 10 ลิตร
- กระดูกสัตว์ จำนวน 12 กิโลกรัม	- น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 10 ลิตร

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด

ปอเทือง

ถั่วพรี , ถั่วพุ่ม

ธนาคารเมล็ดพันธุ์พืชปุยสด

การฝากเมล็ดพันธุ์	ดอกเมื่อครบ 6 เดือน
- เมล็ดพันธุ์โสนอัฟริกัน จำนวน 100 กิโลกรัม	- เมล็ดพันธุ์โสนอัฟริกัน จำนวน 5 กิโลกรัม
- เมล็ดพันธุ์ปอเทือง จำนวน 100 กิโลกรัม	- เมล็ดพันธุ์ปอเทือง จำนวน 5 กิโลกรัม
- เมล็ดพันธุ์ถั่วพรี้า จำนวน 100 กิโลกรัม	- เมล็ดพันธุ์ถั่วพรี้า จำนวน 10 กิโลกรัม
- เมล็ดพันธุ์ถั่วพุ่มจำนวน 100 กิโลกรัม	- เมล็ดพันธุ์ถั่วพุ่มจำนวน 8 กิโลกรัม
การกู้ยืมเมล็ดพันธุ์	ใช้คืนเมื่อครบสัญญา (6 เดือน)
- เมล็ดพันธุ์ปอเทือง จำนวน 100 กิโลกรัม	- เมล็ดพันธุ์ปอเทือง จำนวน 110 กิโลกรัม
- เมล็ดพันธุ์ถั่วพรี้าจำนวน 100 กิโลกรัม	- เมล็ดพันธุ์ถั่วพรี้า จำนวน 120 กิโลกรัม
- เมล็ดพันธุ์ถั่วพุ่มจำนวน 100 กิโลกรัม	- เมล็ดพันธุ์ถั่วพุ่ม จำนวน 116 กิโลกรัม
- เมล็ดพันธุ์โสนอัฟริกัน จำนวน 100 กิโลกรัม	- เมล็ดพันธุ์โสนอัฟริกัน จำนวน 110 กิโลกรัม
ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน	

วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

เพื่อประเมินผลได้ ผลกระทบ และความคิดเห็นของ
เกษตรกรสมาชิกธนาคารปฎิอินทรีย์ คณะกรรมการ
บริหารงาน และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ

ขอบเขตของการประเมินผล

พื้นที่เป้าหมาย

ธนาคารปฎิอินทรีย์ต้นแบบ 12 แห่ง

กลุ่มเป้าหมาย

- เกษตรกรที่ร่วมโครงการ
- คณะกรรมการบริหารธนาคาร
- เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ

ระยะเวลา

การดำเนินงานโครงการ
ปีงบประมาณ 2559

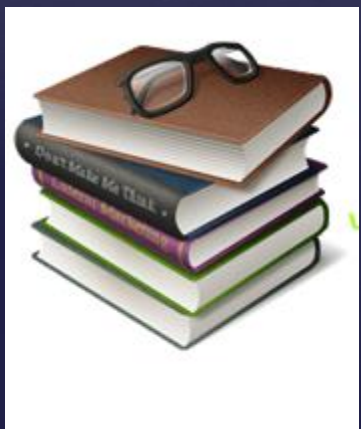
วิธีการประเมินผล

ประเภท

Ongoing Evaluation

แนวคิด

โมเดลเชิงตรรกะ (Logic Model)

การรวบรวมข้อมูล

1. เกษตรกร

ธนาคารต้นแบบ 12 แห่ง

ใช้เกณฑ์ ร้อยละ 10

(ขั้นต่ำจังหวัดละ 20 ราย)

Simple Random Sampling

304 ราย

2. คณะกรรมการ
บริหารงานธนาคาร

ธนาคารละ 1 ราย

3. เจ้าหน้าที่
ที่รับผิดชอบโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)

ระดับความคิดเห็น ความพึงพอใจ

ใช้ Likert Scale 5 ระดับ

วิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

ค่าผลรวม ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ

Logic Model

Resource

Activities

Output

Outcomes

สรุปผลการประเมินผล

Resource

1. งบประมาณ

77 แห่งทั่วประเทศ

แห่งละ 350,000 บาท

รวม 26,950,000 บาท

ผลการเบิกจ่ายตามเป้าหมาย

- ทันเวลา ร้อยละ 100
- เพียงพอ ร้อยละ 91.67

2. ผู้เข้าร่วมโครงการ

- เกษตรกร ร้อยละ 107.21

- คณะกรรมการบริหารงาน 12 ธนาคาร ครบถ้วน
(ประมาณ 7 – 15 คน ต่อคณะ)

ทรัพยากรของโครงการ

รายการ	ระดับความคิดเห็น						แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	
- คู่มือโครงการ	17.20	53.16	21.86	7.78	0.00	3.72	มาก
- หลักสูตรการอบรม	27.49	56.01	12.03	0.00	0.34	4.02	มาก
- วิทยากร	36.69	59.35	3.96	0.00	0.00	4.32	มากที่สุด

Activities

1. ประชุมชี้แจง
อย่างน้อย 2 ครั้ง
ครบถ้วนตามเป้าหมาย

2. จัดทำบัญชี
ครบทุกธนาคาร

บัญชีค่าใช้จ่าย
ของธนาคารปฎิอินทรีย์จังหวัดสตูล

วันที่	จำนวน	ราคา	เงิน	หมายเหตุ
15	10	140	1400	
16	20	140	2800	
17	66	140	9240	
18	12	140	1680	
19	10	140	1400	
20	35	130	4550	ไม่มี
21	29	140	3920	
22	179	-	25110	
23	200	130	26000	ไม่มี

3. การดำเนินงานโครงการ

รายการ	ความคิดเห็นของเกษตรกร						แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	
1. หลักเกณฑ์ เงื่อนไข	17.01	51.36	29.93	1.70	0.00	3.82	มาก
2. การประชาสัมพันธ์	20.00	54.92	22.03	2.71	0.34	3.92	มาก
3. อัตราแลกเปลี่ยน	15.06	45.56	32.82	5.41	1.16	3.68	มาก
4. การแบ่งหน้าที่	15.99	57.14	25.51	0.68	0.68	3.86	มาก

4. การติดตาม ให้คำแนะนำ เฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง

Output

ส่วนที่ 1 ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์

จัดตั้ง ครบ 77 จังหวัด

ธนาคารต้นแบบ ครบ 12 ธนาคาร

การจัดสรรงบประมาณ

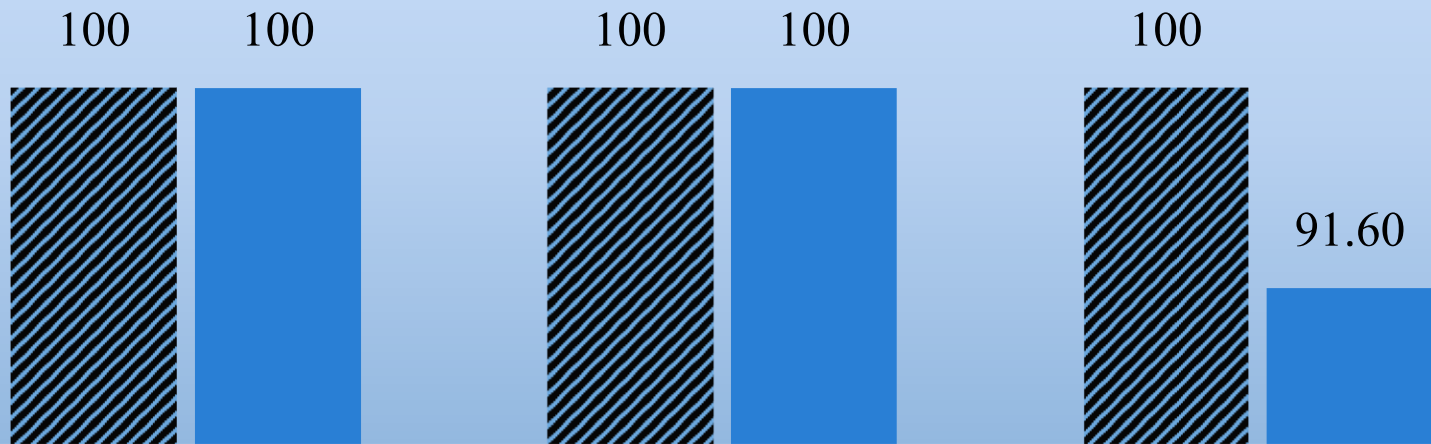
ธนาคารต้นแบบ 12 ธนาคาร

ครบถ้วนตามเป้าหมาย

ปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ที่ธนาคารผลิตได้

เป้าหมาย ผลิตได้

1. ปุ๋ยหมัก

2. น้ำหมักชีวภาพ

3. ปุ๋ยสด

การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ของเกษตรกร	ร้อยละ
1. ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	14.02
1) ผลิตเองที่บ้าน	9.47
2) ผลิตร่วมกับกลุ่ม	2.90
3) แลกปุ๋ยที่ธนาคาร	1.65
2. จัดการโดยวิธีอื่น	85.98
1) ไถกลบ	61.40
2) ปล่อยให้ย่อยสลายเอง	11.59
3) เผา	10.63
4) อาหารสัตว์	1.46
5) อื่นๆ เช่น จำหน่าย กลุ่มหน้าดิน	0.89

Output

การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์	ร้อยละ
1. การนำไปใช้ประโยชน์ *	82.80
1) ผลิตปุ๋ยหมัก	34.01
2) ผลิตน้ำหมักชีวภาพ	79.94
3) ผลิตปุ๋ยพืชสด	1.08
2. ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์	17.20
รวม	100.00

Outcomes

ปริมาณและค่าใช้จ่าย ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกร

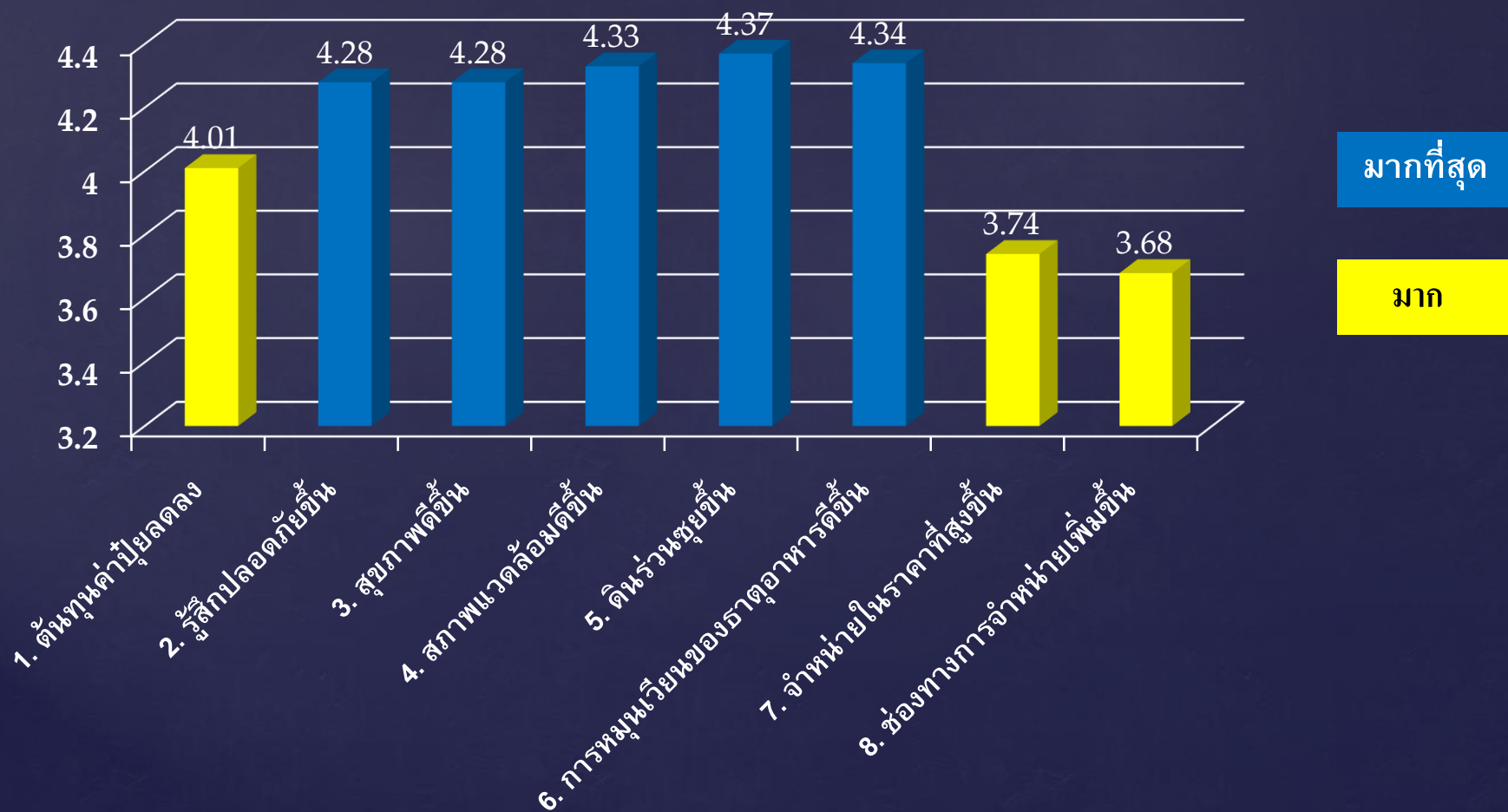
การผลิต ปุ๋ยอินทรีย์	ปริมาณ	ค่าใช้จ่าย (บาท/ราย)		ต้นทุน เฉลี่ย
1. ปุ๋ยหมัก	1,588.12	3,357.03		2.11 (บาท/กก.)
	กก./ราย	หาได้เอง	ซื้อเพิ่ม	
	1,671.45	1,685.90		
2. นำหมักชีวภาพ	314.02	1,403.25		4.47 (บาท/ลิตร)
	ลิตร/ราย	หาได้เอง	ซื้อเพิ่ม	
	766.07	637.18		

มูลค่าปุ๋ยอินทรีย์ที่เกษตรกรผลิตได้

การผลิต ปุ๋ยอินทรีย์	ค่าใช้จ่ายที่ เกษตรกรซื้อ ปุ๋ยอินทรีย์ ในตลาด	ค่าใช้จ่ายที่ เกษตรกร ผลิตเอง	ส่วนต่าง (+/-)	ร้อยละ
1. ปุ๋ยหมัก	6,193.67 ^{1/}	3,357.03 ^{3/}	-2,836.64	45.80
2. น้ำหมักชีวภาพ	6,767.43 ^{2/}	1,403.25 ^{4/}	-5,364.18	79.26

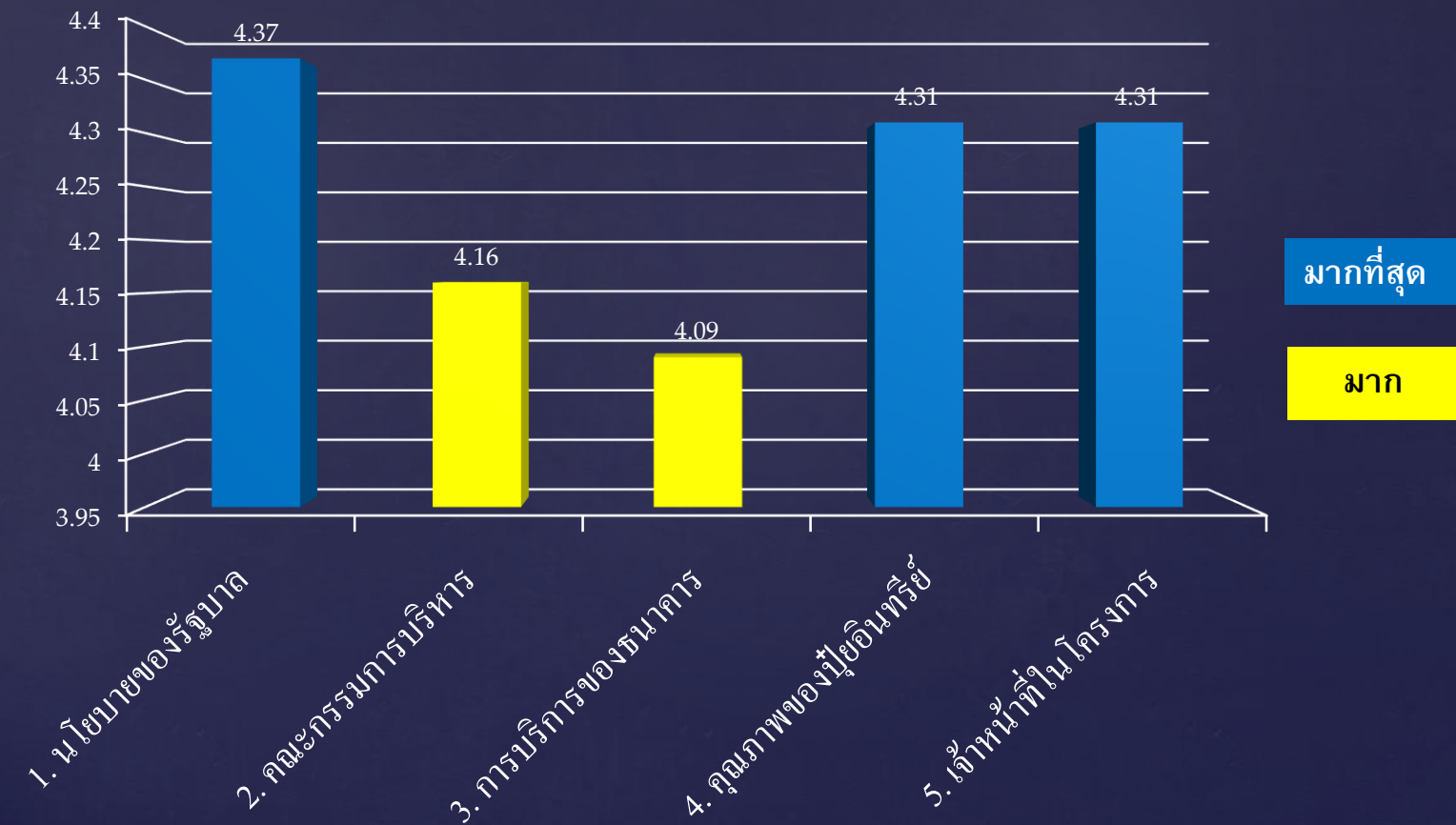
ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ค่าเฉลี่ย

ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ

ค่าเฉลี่ย

ประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ข้อ 1. ให้มีการดำเนินการผลิตและใช้ประโยชน์ปุ๋ยอินทรีย์
อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

1. ปุ๋ยอินทรีย์ที่ธนาคารผลิตได้
2. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกร
3. การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

ข้อ 2 . เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของวัสดุเหลือใช้ ในการเกษตรและโรงงานอุตสาหกรรม

การจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ของเกษตรกร

- ร้อยละ 14.02 ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- ร้อยละ 75.35 จัดการ โดยวิธีอื่น ๆ

(เผา ร้อยละ 10.63)

ข้อ 3. ให้เกษตรกรลด ละ เลิก การเผาด้วยการนำเอาวัสดุเหลือใช้
จากไร่นามาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี เป็นการ
ลดต้นทุนในการผลิต

การเผาเศษวัสดุเหลือใช้ของเกษตรกร ร้อยละ 10.63
จัดการ โดยวิธีอื่น ๆ ร้อยละ 89.37

- เกษตรกร ร้อยละ 82.80 ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- เกษตรกร ร้อยละ 78.64 คิดว่าการเข้าร่วมโครงการ
ช่วยลดค่าใช้จ่ายค่าปุ๋ยลงได้

ข้อ 4 . เพื่อรณรงค์ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบ เกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น

1. ค่าปุ๋ยของเกษตรกรที่ลดลง
2. เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์
3. ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการเข้าร่วมโครงการ

ข้อค้นพบ

1. เกษตรกรสามารถลดค่าปุ๋ยลงได้จริง จากการผลิตปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพใช้เอง ซึ่งในอนาคตหากเกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น อาจมีการพัฒนาไปสู่เกษตรอินทรีย์ได้

2. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ปลอดภัยจากสารเคมี สุขภาพดีขึ้น รวมถึงสภาพแวดล้อมดีขึ้น ดินมีความร่วนซุยเพิ่มขึ้น ทำให้การหมุนเวียนของธาตุอาหารดีขึ้น

ข้อค้นพบ

3. การรวมกลุ่มของเกษตรกรในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์แต่ละครั้งทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากเกษตรกรติดภารกิจและมีเวลาว่างไม่พร้อมกัน

4. การนำวัสดุเหลือใช้จากฟาร์มของเกษตรกรมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ยังมีน้อย และบางรายประสบกับปัญหา เนื่องจากไม่มีพาหนะในการขนส่งวัสดุเหลือใช้ดังกล่าวมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่บ้านหรือที่กลุ่ม

5. เกษตรกรขาดปัจจัยการผลิตปุ๋ยคอกที่ไม่สามารถหาได้ในฟาร์ม คือ มูลสัตว์

ข้อเสนอแนะ

1. ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ ควรมีบริการขนส่งวัสดุเหลือใช้จากฟาร์มของเกษตรกรมายังธนาคาร จุดผลิตปุ๋ยอินทรีย์ หรือบ้านของเกษตรกร โดยอาจมีการคิดค่าบริการขนส่ง เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกร นำเศษวัสดุเหลือใช้ในฟาร์มมาผลิตปุ๋ยเพิ่มขึ้น

2. กรมส่งเสริมสหกรณ์ ควรเข้ามาส่งเสริมและให้ความรู้เกษตรกร เรื่องการรวมกลุ่ม และการตลาด

Thank You

ส่วนวิชาการการประเมินผล

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

www.oae.go.th